

بررسی سیر تحولات جمعیت شهرستان های استان کرمان طی سال های (۱۳۹۰ تا ۱۳۳۵) و روند آینده آن

دکتر حسین غضنفر پور^۱ و محسن کمانداری^۲

چکیده:

در هر برنامه ریزی سه شاخص، بسیار با اهمیت هستند، که عبارت اند از: جمعیت، فضا و مکان و ارتباط جمعیت با فضا و مکان. بنابراین جمعیت به عنوان یکی از سه عنصر تاثیر گذار بر برنامه ریزی است. تعداد جمعیت به تنهایی نمی تواند تاثیر گذار باشد. بلکه آن چه با اهمیت است، خصوصیات و ویژگی های جمعیت است که شامل نسبت جنسی، ترکیب سنی، وضعیت سواد، اشتغال و چگونگی توزیع و پراکندگی در فضای جغرافیایی و نحوه رشد و تحرک مکانی است. استان کرمان یکی از کم تراکم ترین استان های کشور است. زیرا جمعیت اندک در گستره وسیعی توزیع شده است. به طوری که این استان حدود ۳/۵ درصد از جمعیت کشور را دارد، در حالی که بیش از ۱۱ درصد از وسعت کشور را به خود اختصاص داده است. تراکم اندک، توزیع نابرابر جمعیت، در گستره وسیع استان، اختلاف زیاد در رشد جمعیت شهری و روستایی، سرعت بالای رشد جمعیت شهری، رشد منفی در جمعیت روستایی از مهم ترین مسائل جمعیت استان می باشند. هدف این تحقیق نشان دادن وضعیت جمعیت استان، خصوصا جمعیت شهری، نابرابری در توزیع جمعیت شهری، در شهر های مختلف استان و بطور کلی عدم تعادل در توزیع جمعیت استان است. روش تحقیق در این پژوهش، توصیفی - تحلیلی است. که با استفاده از منابع موجود، اطلاعات جمعیتی شهر های استان فراهم شده، اعداد و ارقام جمعیتی دسته بندی، تجزیه تحلیل و روند آن شناسایی گردیده، تا در برنامه ریزی ها مورد استفاده قرار گیرد. نتایج تحقیق نشان می دهد که تراکم اندک، توزیع نامتعادل جمعیت شهری و روستایی، رشد سریع جمعیت شهری و افزایش تعداد شهر ها از ویژگی های جمعیتی استان کرمان می باشد. در پایان راهکارهایی جهت ساماندهی جمعیتی استان ارائه شده است.

واژگان کلیدی: تغییرات جمعیت شهری، توزیع فضایی جمعیت، استان کرمان، روند آینده.

۱- استادیار بخش جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه شهید باهنر کرمان

۲- دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه فردوسی مشهد

مقدمه:

جمعیت، خصوصیات و ویژگی های آن، چنان رابطه ی تنگاتنگی با خود و عوامل غیر جمعیتی پیدا کرده اند، که تفکیک میزان تاثیر گذاری آن ها بسیار دشوار است. تأثیر گذاری جمعیت بر مسکن، اشتغال، آموزش و... حتی عوامل اجتماعی و فرهنگی بسیار زیاد است. اهمیت این موضوع از آن جهت است که مطالعه و شناخت تحولات جمعیتی در هر منطقه می تواند زیر بنا و اساس هر گونه برنامه ریزی برای مسکن، اشتغال، آموزش و حتی امور فرهنگی - اجتماعی باشد. محققان از دیر باز به مسائل جمعیتی توجه داشتند، اما این موضوع از زمانی اهمیت در خور توجه ای پیدا کرده است، که جمعیت به یکباره دو برابر شد، امروزه کلان شهرهای زیادی در مدت زمان اندکی به وجود آمده اند نقاط پر تراکمی را به وجود آورده اند و ظهور این کلان شهرها مشکلات زیادی را خصوصاً در کشورهای در حال توسعه ایجاد کرده است. از جمله این مشکلات می توان به حاشیه نشینی، بیکاری، مهاجرت، آلودگی ها،... اشاره کرد. اگر چه افزایش جمعیت مسائل متعددی را ایجاد می کند و نوعی به یک تهدید تبدیل شده است، اما می توان این تهدید را به فرصت تبدیل کرد. جمعیت مهمترین عامل تاثیر گذار در روند رشد و توسعه محسوب می گردد. هر نوع مطالعه ای اعم از مطالعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، آمایش سرزمینی و غیره صورت پذیرد، قطعاً یکی از بخش های مطالعه، بررسی جمعیت و تحولات آن اعم از گذشته نگری، وضعیت حال و آینده نگری آن است. این پارامتر بر تمامی پارامترهای دیگر تاثیر دارد. زیرا برنامه ریزی با جمعیت و برای جمعیت صورت می گیرد، بدین جهت است که مطالعه جمعیت در تمامی مطالعات یک بخش اساسی مطالعه را تشکیل می دهد، هر چه مطالعه در دوره طولانی تر صورت گیرد، نتیجه بدست آمده معتبرتر خواهد بود. در نتیجه پژوهش حاضر در پی بررسی تغییرات جمعیت شهری و شهر های استان کرمان و عوامل موثر بر کاهش و یا افزایش جمعیت این شهرها طی سال های ۱۳۳۵ تا ۱۳۸۵ بوده است، تا علاوه بر بررسی روند تغییرات پدیده های جمعیتی، به تحلیل وضعیت موجود پرداخته و روند آتی آن را مورد پیش بینی قرار دهد.

روش تحقیق:

روش تحقیق در این مقاله توصیفی - تحلیلی می باشد. با استفاده از منابع موجود، اطلاعات جمعیتی شهرهای استان کرمان فراهم شده، اعداد و ارقام جمعیتی دسته بندی، تجزیه تحلیل و روند آن شناسایی گردیده است و برای ترسیم نمودار ها از نرم افزار EXCEL استفاده شده است.

مبانی نظری تحقیق:

جمعیت به عنوان یکی از عناصر بنیادی در برنامه های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی محسوب می شود. بر این اساس آگاهی از چند و چون جمعیت و شناخت ساختار، ابعاد و گستردگی

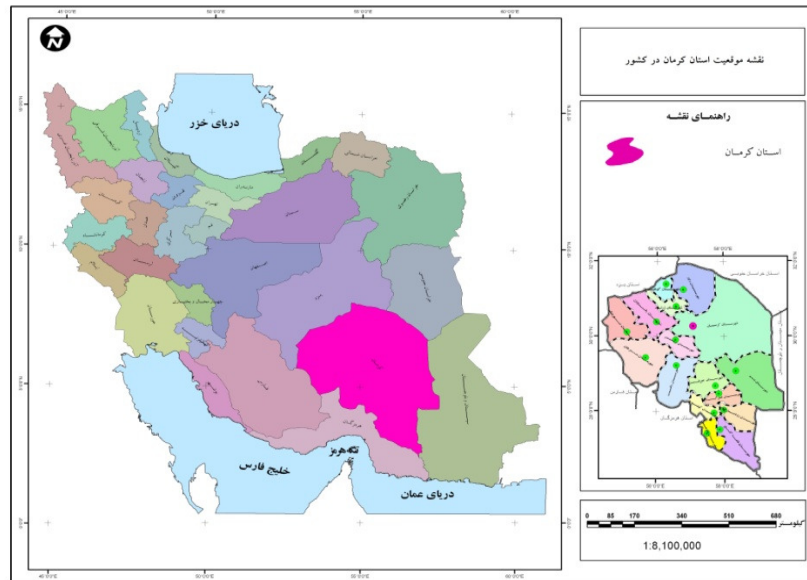
فضایی آن از ابزارهای مهم تصمیم گیری و برنامه ریزی به شمار می رود. (مهدوی ۱۳۷۷: ۶۱). تعداد جمعیت نه تنها بیانگر کمیت یا وزن جمعیتی یک سکونتگاه، سرزمین یا بخشی از جامعه است، بلکه بازتاب عمل بسیاری از ویژگی های طبیعی، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی است (جمعه پور به نقل از میسرا ۱۳۸۵: ۲۸). برنامه ریزی شهری نیز با توجه به اقتصاد و عملکرد عوامل شهری، نحوه استفاده از اراضی، محله بندی، مسکن، ترافیک، فضای سبز و غیره را در رابطه با، جمعیت و عملکرد شهر مورد بررسی قرار می دهد (زیاری ۱۳۸۲: ۲۴). شهر پدیده تاریخی و درعین حال جغرافیایی است، شهر ساخته و پرداخته دوران گذشته و حال می باشد و در هر دوره تاریخی به نوعی در چشم انداز جغرافیایی آن اثر گذاشته و بلمآل تضاد هایی در چهره جغرافیایی آن به وجود آورده است. این تضادها و تباین ها را نمی توان به تنهایی با شرایط مکانی شهر که زاده توپوگرافی شهری است در رابطه گذاشت، بلکه ساختار اقتصادی و اجتماعی حاکم بر حیات شهری را در آن نقشی است. (فرید، ۱۳۷۳: ۱۷). اگر چه شهر نشینی ایران با تاخیر نسبت به جهان غرب آغاز شد ولی بعد از جنگ جهانی دوم گسترش یافت، به طوری که بر روی سیستم اقتصادی و اجتماعی کشور تأثیر زیادی بر جای گذاشت و آن را متحول نمود. همزمان با افزایش درآمد و تولید در جهان، تقاضا برای خدمات شهری نیز افزایش یافت که به دنبال آن شهرک ها و شهرها هم از نظر تعداد و هم از نظر اندازه جمعیتی رشد یافتند. چنین افزایشی در اندازه و تعداد شهرها، در طی دوره شهرنشینی سریع، یعنی از اوایل قرن نوزدهم در کشورهای توسعه یافته و از اواسط قرن بیستم در کشورهای در حال توسعه به وقوع پیوسته، اما افزایش ثروت عمومی به همان میزان نبوده است. نتیجه این امر ایجاد نابرابری در توزیع جمعیت در نظام شهری کشورها در دو قرن گذشته است (Pumain, 2003, 22) نابرابری در اندازه جمعیتی، زمینه ساز نابرابری در سایر بخش ها، نظیر فعالیت های اقتصادی، اجتماعی و سیاسی می گردد و به دنبال آن مسائل و مشکلات عدیده ای در سکونتگاه های شهری و غیرشهری به وجود می آید. جهان در حال حاضر دارای دو ویژگی عمده ی جمعیتی است: الف - رشد بالای جمعیت، ب - روند شتابان شهرنشینی و شهرگرایی (زنجانی، ۱۳۷۱: ۶). به طوری که شهر نشینی روند غالب در سازمان فضایی جمعیت جهان است (Carter, 1981, 24) و این ویژگی در میان کشور های در حال توسعه، نمود بارز تری نسبت به جهان توسعه یافته نشان می دهد. از طرفی از نظر تاریخی، روند شهر نشینی و شهر گرایی در میان این کشورها امری غیر عادی محسوب می شود، به طوری که امروزه همه مسایل کشورهای در حال توسعه را تحت تأثیر قرار داده است (شکویی، ۱۳۷۷: ۸۱). کشور مانیز از این قاعده مستثنی نیست و از رشد جمعیت شهری شتابان و بدون برنامه ای به ویژه در دهه های اخیر برخوردار بوده است که به نوبه خود مسایل و مشکلات خاصی را پدید آورده. مطالعه در چگونگی این تحولات و روند تغییرات جمعیت به ویژه جمعیت شهرنشین می تواند زمینه ای در جهت رفع نیاز های جامعه شهری و برآورد تجهیزات مورد نیاز آن باشد. چرا که هیچ گونه برنامه ریزی آگاهانه، فارغ از شناخت کمی و

کیفی جمعیت نه تنها در محدوده شهری و روستایی، حتی در بعد محله ای نیز نمی تواند انجام گیرد. (فرید، ۱۳۷۱: ۳۵). آگاهی از ترکیب جمعیت و نحوه توزیع آن در هر کشوری نقش تعیین کننده ای در رشد و توسعه همه جانبه آن دارد و دولت ها با اتکاء به این آمار و ارقام قادر می گردند تا برنامه های خرد و کلان توسعه اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و حتی سازمان اداری جامعه را سامان دهند (آشفته تهرانی ۱۳۸۱: ۱۵، ۱۶).

محدوده مورد مطالعه:

استان کرمان در جنوب شرقی فلات ایران با مساحت ۱۸۲۳۴۹ کیلومتر مربع واقع شده است، و بیش از ۱۱/۱۵ درصد از مساحت کشور را به خود اختصاص داده است. استان کرمان از شمال به استان های خراسان جنوبی و یزد، و از جنوب به استان هرمزگان، و از شرق به استان سیستان و بلوچستان و از غرب به استان فارس محدود شده است. پهنای حداکثر استان در بخش شمالی ۴۸۰ کیلومتر و حداقل در بخش جنوبی تا ۸۰ کیلومتر تغییر می نماید. عرض متوسط استان ۲۵۰ کیلومتر و فاصله بین حد جنوبی و شمالی یا طول استان برابر با ۶۶۰ کیلومتر می باشد. (استانداری کرمان، طرح آمایش استان کرمان، ۱۳۸۹) از سال ۱۳۱۶ که اولین تقسیمات کشوری قانونی شد و استان کرمان استان هشتم نام گرفت، تاکنون تغییرات متعددی در تقسیم بندی های کشوری بوجود آمده است. استان کرمان تا پایان سال ۱۳۸۸ دارای ۲۰ شهرستان، ۴۸ بخش، ۶۲ شهر و ۱۴۴ دهستان بوده است. شهرستان های استان شامل: انار، بافت، بردسیر، بم، جیرفت، رابر، راور، رفسنجان، رودبار جنوب، ریگان، زرنده، سیرجان، شهربابک، عنبرآباد، فهرج، قلعه گنج، کرمان، کوهبنان، کهنوج و منوجان می باشد. در سال ۱۳۸۸ در مجموع ۱۱۶۲۲ آبادی در استان وجود داشت که از این تعداد ۵۹۳۶ آبادی دارای سکنه دائمی و ۵۶۸۶ آبادی خالی از سکنه می باشند. (سالنامه آماری ۱۳۸۹، ۲۵) از نظر وسعت شهرستان کرمان با مساحت ۴۴۶۳۱ کیلومتر مربع (۲۴/۳۱ درصد از کل استان) بزرگترین و شهرستان کوهبنان با مساحت ۳۳۱۷ کیلومتر مربع (۲/۲۴ درصد از کل استان) کوچکترین شهرستان استان می باشند. از نظر مسافت نزدیکترین شهرستان به مرکز استان شهرستان بردسیر با ۶۰ کیلومتر و شهرستان منوجان با ۳۲۳/۰۳ کیلومتر دورترین شهرستان به مرکز استان است. چهار شهرستان کرمان، بم، سیرجان و راور بیش از ۵۰ درصد مساحت استان را به خود اختصاص داده اند.

شکل شماره (۱) نقشه موقعیت استان کرمان

ماخذ: نگارندگان

یافته های تحقیق:

جمعیت استان کرمان روندی رو به رشدی را طی کرده، بطوریکه جمعیت ۷۸۹۳۴۵ نفری استان در سال ۱۳۳۵ به ۲۹۳۸۹۸۸ نفر در سال ۱۳۹۰ رسیده است. یعنی بیش از ۳/۷ برابر شده است. این رشد جمعیت در نقاط شهری، روستایی نیز دنبال شده است، اما در نقاط شهری بیشترین رشد جمعیت را داشته است. در سال ۱۳۳۵ جمعیت شهری استان ۱۳۴۵۷۴ نفر بود که در سال ۱۳۴۵ به ۱۹۶۴۷۴ نفر افزایش پیدا کرد و در سال ۱۳۵۵ به ۳۵۰۷۸۸ نفر بالغ گردید. در سال ۱۳۶۵ جمعیت شهری استان به ۶۹۸۷۵۵ نفر افزایش یافت و در سال ۱۳۷۵ جمعیت شهری استان به ۱۰۶۰۰۷۵ نفر رسید. در فاصله دهه ۶۵-۱۳۵۵ جمعیت شهری به دو برابر افزایش یافت و در دهه ۷۵-۱۳۶۵ جمعیت شهری استان ۴۰۰۰۰۰ نفر افزایش جمعیت داشته است. در فاصله سالهای ۸۵-۱۳۷۵ جمعیت شهری از ۱۰۶۰۰۷۵ نفر به ۱۵۳۷۵۶۵ افزایش یافت که باز هم حدود ۴۵۰۰۰۰ نفر به جمعیت شهری افزوده شد. در سال ۱۳۹۰ جمعیت شهری استان به ۱۶۸۹۸۴۲ نفر رسیده که نسبت به ۵ سال قبل از آن حدود ۱۵۰۰۰۰ نفر به جمعیت شهری استان افزوده شد. بطوریکه ملاحظه می شود طی پنجاه و پنج سال (۹۰-۱۳۳۵) جمعیت شهری استان حدود ۱۲ برابر شده است، که در نوع خود رشد بی سابقه ای است. در سطح شهرستان ها نیز رشد فزاینده ای وجود دارد.

مقایسه جمعیت استان و کشور:

جمعیت کشور در طی سالهای ۱۳۹۰-۱۳۳۵ روند افزایشی داشته و جمعیت استان نیز همین روند را دنبال کرده است، اما فراز نشیب هایی در جمعیت شهری و روستایی کشور و استان وجود دارد. جدول زیر وضعیت جمعیت استان و کشور را نشان می دهد.

جدول شماره (۱) مقایسه جمعیتی کشور و استان کرمان طی دوره ۹۰-۱۳۳۵

شاخص	۱۳۳۵	۱۳۴۵	۱۳۵۵	۱۳۶۵	۱۳۷۵	۱۳۸۵	۱۳۹۰
جمعیت کل	کشور	۱۸۹۵۴۷۰۴	۲۵۰۷۸۹۲۳	۳۳۷۰۸۷۴۴	۴۹۴۴۵۰۱۰	۶۰۰۵۵۴۸۱	۷۵۱۴۹۶۶۹
	استان	۷۸۹۳۴۵	۷۶۱۸۵۱	۱۰۹۱۱۴۸	۱۶۲۲۹۵۸	۲۰۰۴۳۲۸	۲۹۳۸۹۸۸
	سهم استان از کشور	۴/۱۶	۳	۳/۲	۳/۲۸	۳/۳۴	۳/۷۶
جمعیت ساکن در نقاط شهری	کشور	۵۹۵۳۵۶۳	۹۷۹۵۸۱۰	۱۵۸۵۴۶۸۰	۲۶۸۴۴۵۶۱	۳۴۸۱۷۷۸۹	۴۸۲۴۵۰۵۵
	استان	۱۳۴۵۷۴	۱۹۶۴۷۴	۳۵۰۸۰۶	۶۹۸۷۵۵	۱۰۶۰۰۷۵	۱۵۵۲۵۲۱
	سهم استان از کشور	۲/۲۶	۲	۲/۲۱	۲/۶	۳/۰۷	۳/۲۱
جمعیت ساکن در نقاط روستایی	کشور	۱۳۰۰۱۱۴۱	۱۵۲۸۳۱۲۲	۱۷۸۵۴۰۶۴	۲۳۳۴۹۳۴۰	۲۳۰۲۶۲۹۳	۲۲۱۲۳۰۵۴
	استان	۶۵۴۷۷۱	۵۶۵۳۷۵	۷۴۰۳۴۲	۸۸۲۲۷۰	۹۲۲۸۸۳	۱۰۸۹۷۴۴۸
	سهم استان از کشور	۵	۳/۶۹	۴/۱۴	۳/۹۴	۴	۳/۹۴

ماخذ: نگارندگان

استان کرمان اساساً یک جامعه روستایی می باشد. سهم استان کرمان از جمعیت شهری و روستایی کشور، نشان دهنده این است که جمعیت و جامعه روستایی نقش غالب در نظام اجتماعی استان داشته است. سهم استان از جمعیت کشور در سال ۱۳۳۵، ۴/۱ درصد بوده است که سهم استان از جمعیت شهری کشور ۲/۲۶ درصد و سهم جمعیت روستایی استان از جمعیت روستایی کشور ۵ درصد بود. سهم استان از جمعیت کشور پس از سال ۱۳۳۵ روند نسبتاً ثابتی را طی کرده، بطوریکه در سال ۱۳۴۵ به ۳ درصد، در سال ۱۳۵۵ به ۳/۲ درصد در سال ۱۳۶۵ به ۳/۲۸ درصد، در سال ۱۳۷۵ به ۳/۳۴ درصد و در سال ۱۳۸۵ به ۳/۷۶ درصد رسیده و در سال ۱۳۹۰ سهم استان از جمعیت کشور به ۳،۹ درصد افزایش یافته است. این روند نشان می دهد، این سهم بانوسان همراه بوده است. سهم جمعیت ساکن در نقاط شهری استان، از جمعیت شهری کشور سیر افزایشی داشته است، چنانچه از ۲/۲۶ درصد در سال ۱۳۳۵ به ۲ درصد در سال ۱۳۴۵ رسید. سپس به ۲/۲۱ درصد در سال ۱۳۵۵، به ۲/۶ درصد در سال ۱۳۶۵، به ۳/۰۷ درصد در سال ۱۳۷۵، به ۳/۲۱ درصد در سال ۱۳۸۵ و در سال ۱۳۹۰ به ۳،۱ درصد رسیده است.

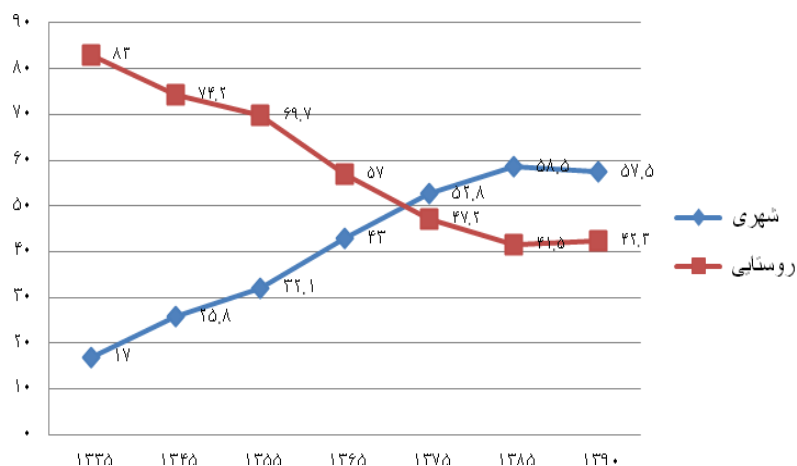
سهم جمعیت روستایی از جمعیت روستایی کشور تا سال ۱۳۸۵، سیر نزولی داشته و از ۵ درصد در سال ۱۳۳۵ به ۳/۶۹ درصد در سال ۱۳۴۵ رسیده و به ۴/۱۴ درصد در سال ۱۳۵۵ تغییر پیدا کرد. در فاصله سالهای ۱۳۵۵ تا ۱۳۶۵ باز هم جمعیت روستایی کاهش یافت و به ۳/۹۴ درصد در سال ۱۳۶۵ رسید. در سال ۱۳۷۵ با اندکی افزایش به ۴ رسیده است. در سال ۱۳۸۵ و با اندکی کاهش به ۳/۹۴ درصد رسید. در سال ۱۳۹۰ سهم جمعیت روستایی استان از جمعیت

روستایی کشور به ۵/۸ درصد افزایش یافته است. اما در مجموع سهم جمعیت روستایی استان از جمعیت روستایی کشور سیر نزولی داشته است. افزایش جمعیت شهری کشور و کاهش جمعیت روستایی به طور کلی از الگوی حاکم بر جمعیت کشور ما می باشد. که این وضعیت در جمعیت شهری و روستایی استان ما نیز عملاً اتفاق افتاده، یعنی جمعیت شهری سیر صعودی و جمعیت روستایی سیر نزولی دارد. بنابراین وضعیت جمعیتی استان تقریباً هماهنگ با وضعیت جمعیت کشور می باشد. اما سهم استان از جمعیت شهری و روستایی کشور با نوساناتی همراه بوده، اما به طور کلی اصول حاکم (کاهش جمعیت روستایی و افزایش جمعیت شهری) تقریباً حفظ شده است.

مقایسه جمعیت شهری و روستایی استان در طی سال های (۱۳۹۰-۱۳۳۵)

در سال ۱۳۳۵ جمعیت روستایی استان ۶۵۴۷۷۱ نفر بوده که ۸۳ درصد از جمعیت استان را به خود اختصاص داده بود. در سال ۱۳۴۵ جمعیت روستایی استان به ۵۶۵۳۷۵ نفر رسید، ۷۴/۲ درصد از جمعیت استان را شامل می شد که کاهش ۹۰۰۰۰ نفری در جمعیت روستایی استان شاهد هستیم. در سال ۱۳۵۵ جمعیت روستایی استان به ۷۴۰۳۴۲ نفر رسید، که ۶۷/۹ درصد از جمعیت استان بود. روند افزایش جمعیت روستایی به صورت آرام و ملایم ادامه پیدا کرد، تا اینکه جمعیت روستایی استان در سال ۱۳۶۵ به ۸۸۲۲۷۵ نفر و ۵۷ درصد از جمعیت استان رسید. جمعیت روستایی استان در سال ۱۳۷۵ به ۹۲۲۸۸۳ افزایش یافت و در سرشماری ۱۳۸۵، جمعیت روستایی استان به ۱۰۸۹۷۴۸ نفر افزایش یافت، اما سهم آن از جمعیت استان به ۴۱/۵ درصد کاهش یافت. در سال ۱۳۹۰ جمعیت روستایی استان به ۱۲۴۲۳۴۴ نفر افزایش یافت و سهم آن از جمعیت استان به ۴۲/۲ درصد رسید اگر چه رشد جمعیت روستایی استان روند آرامی را طی کرده و طی ۵۵ سال (۱۳۳۵-۹۰) حدود ۵۰۰۰۰۰ نفر به جمعیت آن افزوده شده، اما سهم آن از جمعیت استان مرتباً سیر نزولی داشته است. در سال ۱۳۳۵ جمعیت روستایی استان ۸۳ درصد کل جمعیت بود. اما در سال ۱۳۹۰ به ۴۲/۲ کاهش پیدا کرده است. جمعیت شهری استان در سال ۱۳۳۵، ۱۳۴۵۷۴ نفر، حدود ۱۷ درصد بوده، در سال ۴۵ به ۱۹۶۴۷۴ نفر معادل ۲۵/۸ درصد، در سال ۵۵ به ۳۵۰۸۰۶ نفر رسید که ۳۲/۱ درصد از جمعیت استان و در سال ۶۵ به ۶۹۸۷۵۵ نفر رسید، که ۴۳ درصد جمعیت کل استان را تشکیل می داد. جمعیت شهری استان در سال ۷۵ به ۱۰۶۰۰۷۵ نفر معادل ۵۲/۸ درصد و در سال ۸۵ به ۱۵۵۲۵۲۱ نفر، ۵۸/۵ درصد افزایش یافته است و در سال ۱۳۹۰ این جمعیت به ۱۶۸۹۸۴۲ نفر رسید که ۵۷/۴ درصد از جمعیت استان را شامل می شد.

نمودار شماره (۱) مقایسه درصد جمعیت شهری و روستایی استان طی سال های (۱۳۳۵-۱۳۹۰)

ماخذ: نگارندگان

وضعیت رشد جمعیت شهری شهرستان های استان کرمان:

شهرستان بافت: جمعیت شهری این شهرستان در سال ۱۳۳۵ برابر با ۳۸۶۱ نفر بوده که در سال ۱۳۴۵ جمعیت شهری به ۶۲۹۱ نفر افزایش یافت. جمعیت شهری این شهرستان در سال ۱۳۵۵ به ۹۴۵۷ نفر رسید که ۲/۷ درصد از جمعیت شهری استان را شامل می شده است. در سال ۱۳۶۵ جمعیت شهری شهرستان بافت به ۲۴۵۰۶ رسید که ۳/۵ درصد از جمعیت استان به خود اختصاص داده بود، در سال ۱۳۷۵ جمعیت شهری این شهرستان نزدیک به دو برابر رسید و سهم آن از جمعیت شهری استان به ۴ درصد افزایش یافت. در سال ۱۳۹۰ جمعیت شهری این شهرستان برابر با ۳۷۱۴۱ نفر بوده است.

شهرستان بردسیر: جمعیت شهری این شهرستان قبل از سال ۱۳۶۵ جزو جمعیت شهری شهرستان سیرجان بوده است. در سال ۱۳۶۵ جمعیت شهری بردسیر ۱۸۲۷۲ نفر بود که در سال ۱۳۷۵ به ۳۴۹۶۸ نفر رسید که حدود ۳ درصد از جمعیت شهری استان بوده است. در سال ۱۳۸۵ جمعیت شهری بردسیر به ۵۳۲۱۱ نفر رسید که حدود ۳/۵ درصد از جمعیت شهری استان در این شهرستان ساکن بودند. در سال ۱۳۹۰ جمعیت شهری کاهش داشته و به ۴۳۹۵۷ نفر رسیده است.

شهرستان بم: در سال ۱۳۳۵ جمعیت شهری بم ۱۵۷۳۷ نفر بود که ۱۱/۷ درصد از جمعیت شهری استان را شامل می شد. در سال ۱۳۴۵ جمعیت شهر بم به ۲۱۷۶۱ نفر افزایش یافت که ۱۱ درصد از جمعیت شهری استان را شامل می شد. جمعیت شهری بم در سال ۱۳۵۵ به

۳۰۷۹۳ نفر بالغ گردید، اما سهم آن از جمعیت شهری استان کاهش یافت و به ۸/۷ درصد رسید. در سال ۱۳۶۵ جمعیت شهری به ۶۱۷۲۲ نفر رسید که نسبت به جمعیت سال ۵۵ حدود دو برابر شد. در سال ۱۳۷۵ جمعیت شهری بم به ۹۱۵۸۳ نفر رسید که حدود ۸ درصد از جمعیت شهری استان را شامل می شد. در سال ۱۳۸۵ جمعیت شهری بم ۱۰۵۶۲۳ نفر بالغ گردید که ۶/۸ درصد از جمعیت استان را به خود اختصاص داده بود. در سال ۱۳۹۰ جمعیت شهری آن به ۱۲۵۷۶۴ نفر افزایش یافت که افزایش نسبتاً بالایی را نشان می دهد.

شهرستان جیرفت: جیرفت در سال ۱۳۳۵، ۲۴۸۰ نفر جمعیت داشت که فقط ۱/۸ درصد از جمعیت شهری استان بود. در سال ۱۳۴۵ جمعیت شهری به ۶۷۲۳ نفر رسید. در سال ۱۳۵۵ جمعیت شهری به ۲۰۱۸۶ نفر بالغ گردید و ۵/۷ درصد از جمعیت شهری استان را شامل می شده است. در سال ۱۳۶۵ جمعیت شهری آن به ۴۵۱۴۲ نفر رسید و سهم این شهر از جمعیت شهری استان به ۶/۴ درصد رسید. در سال ۱۳۷۵ جمعیت شهری به ۵۹۲۰۱ نفر رسید و سهم آن از جمعیت شهری استان به ۵/۲ درصد رسید. در سال ۱۳۸۵ جمعیت شهری این شهرستان به ۱۰۶۸۷۰ نفر افزایش یافت و حدود ۷ درصد از جمعیت شهری استان بود. آنچه در مورد جمعیت این شهرستان می توان گفت اینکه رشد جمعیت شهری فزاینده ای داشته و طی دوره پنجاه ساله حدود ۴۰ برابر شده است. در سال ۱۳۹۰ جمعیت شهری این شهرستان به ۱۲۱۹۸۸ نفر افزایش یافته و ۷/۲ درصد جمعیت شهری استان را شامل می شده است.

شهرستان راور: جمعیت شهری راور تا قبل از سال ۱۳۷۵ با جمعیت شهری کرمان مورد شمارش واقع شده، اما در سال ۱۳۷۵ جمعیت شهری آن به ۲۴۹۰۳ نفر رسید و در سال ۱۳۸۵ به ۲۴۲۳۵ نفر کاهش یافت. راور یکی از شهرهای نسبتاً پرجمعیت استان در سالهای ۱۳۳۵ و ۱۳۴۵ بود، اما به تدریج جمعیت خود را از دست داد. بطوریکه در دهه ۸۵-۱۳۷۵ کاهش جمعیت داشت. در سرشماری ۱۳۹۰ جمعیت شهری این شهرستان کاهش داشته و به ۲۲۶۵۱ نفر رسیده است.

شهرستان رفسنجان: این شهرستان در سال ۱۳۳۵، ۹۲۱۲ نفر جمعیت داشت که ۶/۸ درصد از جمعیت شهری استان را شامل می شد. در سال ۱۳۴۵ جمعیت شهری آن به ۲۷۷۹۷ نفر افزایش یافت، که ۱۴ درصد از جمعیت شهری استان بود. در سال ۱۳۵۵ جمعیت آن به ۳۶۰۲۵ نفر و در سال ۱۳۶۵ به ۷۴۰۳۹ نفر رسیده در سال ۱۳۷۵ جمعیت شهری به ۱۲۸۶۷۷ نفر رسید که ۱۱/۳۵ درصد از جمعیت شهری استان بود. در سال ۱۳۸۵ جمعیت آن به ۱۷۴۶۵۴ نفر افزایش یافت که نسبت به سال ۱۳۷۵ حدود ۴۶۰۰۰ نفر افزایش جمعیت شهری داشته است. این شهرستان در سال ۱۳۸۵ بطور متوسط حدود ۱۱ درصد از جمعیت شهری استان را دارا بوده است. در سال ۱۳۹۰ جمعیت این شهرستان به ۱۷۱۱۹۷ نفر رسید که نسبت به سرشماری ۱۳۸۵ جمعیت شهری کاهش داشته است.

رودبار جنوب: این شهرستان تفکیک شده از شهرستان کهنوج می باشد که در سال ۱۳۷۵ فقط ۲۶۶۰ نفر جمعیت داشت که در سال ۱۳۸۵ جمعیت آن به ۸۹۷۷ نفر رسید. همانطوری که ملاحظه می گردد، طی یک دهه جمعیت شهری آن ۴ برابر افزایش یافته است. روند رشد صعودی جمعیت از ویژگی های شهری این شهرستان می باشد. در سال ۱۳۹۰ جمعیت شهری آن به ۱۲۲۲۳ نفر افزایش یافته است.

شهرستان زرند: جمعیت شهری این شهرستان قبل از سال ۱۳۵۵ با جمعیت شهری کرمان مورد شمارش واقع می شد، اما در این سال ۲۶۵۶۳ نفر جمعیت داشت. در سال ۱۳۶۵ جمعیت آن به ۳۸۲۶۰ نفر رسید که ۵/۴ درصد از جمعیت شهری استان بود. در سال ۱۳۷۵ جمعیت شهری آن به ۴۴۱۱۴ نفر افزایش یافت و در سال ۱۳۸۵ جمعیت شهری آن به ۶۸۹۸۷ نفر بالغ گردید. در سال ۱۳۹۰ جمعیت شهری آن به ۷۰۱۳۵ نفر افزایش یافت. این شهرستان همواره رشد جمعیتی افزایشی داشته است.

شهرستان سیرجان: شهر سیرجان در سال ۱۳۳۵، ۱۲۱۶۰ نفر جمعیت داشت که ۹ درصد از جمعیت شهری استان را شامل می شد. در سال ۱۳۴۵ جمعیت شهری آن به ۱۹۵۶۸ نفر افزایش یافت و ۹/۹ درصد از جمعیت شهری استان را به خود اختصاص داده بود. این شهر در سال ۱۳۵۵ بالغ بر ۴۷۶۲۸ نفر جمعیت شهری داشت که ۱۳/۵ درصد از جمعیت شهری استان بود. در سال ۱۳۶۵ جمعیت شهری آن به ۹۰۰۷۲ نفر رسید و ۱۲/۹ درصد از جمعیت شهری استان را شامل می شد. در سال ۱۳۷۵ جمعیت شهری آن به ۱۴۳۷۰۹ نفر افزایش یافت و در سال ۱۳۸۵ جمعیت شهری این شهرستان به ۱۸۵۷۹۱ نفر رسید که به تنهایی بیش از ۱۲ درصد از جمعیت شهری استان را به خود اختصاص داده بود. در سال ۱۳۹۰ جمعیت شهری آن افزایش یافته و به ۲۰۸۰۳۳ نفر افزایش یافت که ۱۲/۳ درصد از جمعیت شهری استان را به خود اختصاص داد. آنچه در مورد جمعیت شهری این شهرستان می توان بیان داشت اینکه، جمعیت شهری آن روند افزایش منظمی داشته است.

شهرستان شهر بابک: جمعیت شهری شهر بابک در سال ۱۳۵۵ برابر با ۹۲۳۳ نفر بود که در سال ۱۳۶۵ به ۲۰۰۶۳ نفر افزایش یافت. در سال ۱۳۷۵ جمعیت آن به ۳۵۷۰۲ نفر رسید که بیش از ۳ درصد از جمعیت شهری استان را تشکیل می داد. در سال ۱۳۸۵ جمعیت شهری این شهرستان به ۵۲۶۴۹ نفر و سهم آن از جمعیت شهری استان به ۳/۴ درصد رسید. در سال ۱۳۹۰ جمعیت شهری آن به ۶۴۴۲۴ نفر افزایش یافت، تا روند افزایش جمعیت آن حفظ شود.

شهرستان عنبرآباد: جمعیت این شهرستان تا قبل از سال ۱۳۷۵ با جمعیت شهرستان جیرفت مورد سرشماری قرار می گرفت. در این سال ۱۵۵۸۹ نفر جمعیت داشت و در سال ۱۳۸۵ جمعیت آن به ۲۰۳۶۳ نفر افزایش پیدا کرد، اما فقط ۱/۳ درصد از جمعیت استان را به خود اختصاص می دهد. در سال ۱۳۹۰ جمعیت شهری باز هم افزایش یافت و به ۲۵۳۹۷ نفر رسیده است.

شهرستان قلعه گنج: این شهرستان تا قبل از سال ۱۳۷۵ سرنوشت جمعیتی مشابهی با کهنوج داشت. در این سال جمعیت شهری آن ۴۶۶۵ نفر بود که در سال ۱۳۸۵ به ۱۱۵۸۳ نفر رسید و در سال ۱۳۹۰ به ۱۲۶۶۳ نفر افزایش یافت.

شهرستان کرمان: این شهرستان پرجمعیت ترین و وسیع ترین شهرستان استان کرمان محسوب می شود. در سال ۱۳۳۵، ۷۳۵۱۶ نفر جمعیت داشت که به تنهایی ۵۴/۶ درصد از جمعیت شهری استان را به خود اختصاص داده بود. در سال ۱۳۴۵ جمعیت آن به ۱۱۴۳۳۶ نفر بالغ گردید که سهم آن از جمعیت شهری استان به ۵۸/۲ درصد رسید. در سال ۱۳۵۵ جمعیت شهری این شهرستان به ۱۷۰۹۲۱ نفر افزایش یافت و ۴۸/۷ درصد از جمعیت شهری استان را شامل می شد. در سال ۱۳۶۵ جمعیت شهری این شهرستان با یک رشد جهشی نزدیک به دو برابر رسید. اما سهم آن از جمعیت شهری استان کاهش یافت. در سال ۱۳۷۵ جمعیت شهری آن به ۴۶۰۱۴۷ نفر رسید که نسبت به ۱۰ سال قبل از آن حدود ۱۴۰۰۰۰ نفر به جمعیت شهری این شهر افزوده شد اما سهم آن از جمعیت شهری استان باز هم کاهش یافت. در سال ۱۳۸۵ جمعیت شهری این شهرستان به ۵۸۵۵۵۱ نفر افزایش یافت که نسبت به سال ۷۵ حدود ۱۱۵۰۰۰ نفر به جمعیت شهری آن افزوده شد، در این سال سهم جمعیت شهری آن از جمعیت شهری استان به ۳۸ درصد رسید. در سال ۱۳۹۰ جمعیت شهری آن به ۶۲۱۳۷۴ نفر افزایش یافت و سهم آن از جمعیت شهری باز هم کاهش یافته و به ۳۶/۸ درصد رسید است.

شهرستان کوهبنان: جمعیت این شهرستان تا قبل از سال ۱۳۷۵ با جمعیت شهرستان زرنند مورد شمارش قرار می گرفت. در این سال کوهبنان جمعیت شهری برابر با ۱۶۷۹۹ نفر داشت و در سال ۱۳۸۵ جمعیت شهری آن به ۱۶۸۶۳ نفر افزایش یافت. اما سهم آن از جمعیت شهری بسیار اندک و حدود یک درصد بود. در سال ۱۳۹۰ جمعیت شهری این شهرستان برابر ۱۶۶۴۸ نفر بوده و سهم آن از جمعیت استان به یک درصد رسیده است.

شهرستان کهنوج: این شهرستان تا قبل از سال ۱۳۶۵ با جمعیت شهری جیرفت مورد شمارش قرار می گرفت. در این سال جمعیت شهری برابر با ۹۱۳۰ نفر داشت و در سال ۱۳۷۵ جمعیت شهری آن به ۲/۵ برابر رسید. در سال ۱۳۸۵ جمعیت آن به ۴۴۱۹۸ نفر افزایش یافت، اما سهم آن از جمعیت شهری استان فقط ۲/۸ درصد بود. در سال ۱۳۹۰ نیز جمعیت شهری آن کاهش یافته و به ۴۳۹۷۷ نفر رسیده است.

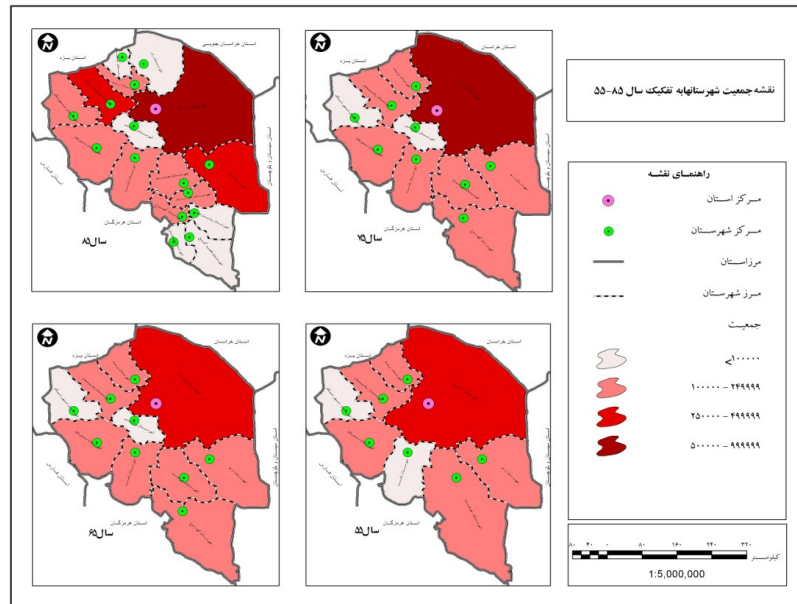
شهرستان منوجان: این شهرستان تا قبل از سال ۱۳۷۵ با جمعیت شهری کهنوج مورد سرشماری قرار می گرفت. در این سال ۲۴۱۳ نفر جمعیت شهری داشت، اما در سال ۱۳۸۵ جمعیت شهری آن به ۱۸۱۰۳ نفر رسید که حدود ۷ برابر شد، اما سهم آن از جمعیت شهری استان ۱/۱ درصد بود. در سال ۱۳۹۰ جمعیت شهری این شهرستان به ۱۹۵۷۰ نفر افزایش یافت و سهم آن از جمعیت شهری استان به ۱/۲ درصد رسید.

جدول شماره (۲) جمعیت شهری شهرستانهای استان کرمان طی دوره ۹۰-۱۳۳۵

شهرستان	۱۳۳۵		۱۳۴۵		۱۳۵۵		۱۳۶۵		۱۳۷۵		۱۳۸۵		۱۳۹۰	
	تعداد	سهم از استان	تعداد	سهم از استان	تعداد	سهم از استان	تعداد	سهم از استان	تعداد	سهم از استان	تعداد	سهم از استان	تعداد	سهم از استان
یافت	۳۸۶۱	۲/۸	۶۲۹۱	۳/۲	۹۴۵۷	۲/۷	۲۴۵۰۶	۳/۵	۴۵۶۲۱	۴/۰۲	۵۹۹۰۱	۳/۸۹	۳۷۱۴۱	۲/۲
برده‌سیر	-	-	-	-	-	-	۱۸۲۷۲	۲/۶۱	۳۴۹۶۸	۳/۰۸	۵۳۲۱۱	۳/۴۶	۴۳۹۵۷	۲/۶
بیم	۱۵۲۳۷	۱۱/۷	۲۱۷۶۱	۱۱	۳۰۷۹۳	۸/۷	۶۱۷۲۲	۸/۸۳	۹۱۵۸۳	۸/۰۸	۱۰۵۶۲۳	۶/۸۶	۱۲۵۷۶۴	۷/۴
جیرفت	۲۴۸۰	۱/۸۴	۶۷۲۳	۳/۴۲	۲۰۱۸۶	۵/۷۵	۴۵۱۴۲	۶/۴۶	۵۹۲۰۱	۵/۲۲	۱۰۶۸۷۰	۶/۹۵	۱۲۱۹۸۸	۷/۲
راور	۶۲۳۹	۴/۶۳	-	-	-	-	-	-	۲۴۹۰۳	۲/۱۹	۲۴۲۳۵	۱/۵۷	۲۲۶۵۱	۱/۳
رقشجان	۹۲۱۲	۶/۸۴	۲۷۷۹۷	۱۴/۱	۳۶۰۲۵	۱۰/۲۶	۷۴۰۳۹	۱۰/۵۹	۱۲۸۶۷۷	۱۱/۳۵	۱۷۴۶۵۴	۱۱/۳۵	۱۷۱۱۹۷	۱۰/۱
رودبار جنوب	-	-	-	-	-	-	-	-	۲۶۶۰	-/۲۳	۸۹۷۷	-/۰۵	۱۲۲۲۳	-/۷
زرنج	۴۰۹۹	۳	-	-	۲۶۵۶۳	۷/۵۷	۳۸۲۶۰	۵/۴۷	۴۴۱۱۴	۳/۸۹	۶۸۹۸۷	۴/۴۸	۷۰۱۳۵	۴/۲
سیرجان	۱۲۱۶۰	۹	۱۹۵۶۸	۹/۹۵	۴۷۶۲۸	۱۳/۵۷	۹۰۰۲۲	۱۲/۸۹	۱۴۳۷۰۹	۱۲/۶۸	۱۸۵۷۹۱	۱۲/۰۸	۲۰۸۰۳۳	۱۲/۳
شهریاریک	۴۹۹۱	۳/۷	-	-	۹۲۳۳	۲/۶۳	۲۰۰۶۳	۲/۸۷	۳۵۷۰۲	۳/۱۵	۵۲۶۴۹	۳/۴۲	۶۴۴۲۴	۳/۸
عنبرآباد	-	-	-	-	-	-	-	-	۱۵۵۸۹	۱/۳۷	۲۰۳۶۳	۱/۳۲	۲۵۳۹۷	۱/۵
قلعه گنج	-	-	-	-	-	-	-	-	۴۶۶۵	-/۴۱	۱۱۵۸۳	-/۷۵	۱۲۶۶۳	-/۷
کرمان	۷۳۵۱۶	۵۴/۶	۱۱۴۳۳۶	۵۸/۲	۱۷۰۹۲۱	۴۸/۷	۳۱۰۵۷۹	۴۵/۴۴	۴۶۰۱۴۷	۴۰/۶	۵۸۵۵۵۱	۳۸/۰۸	۶۲۱۳۷۴	۳۶/۸
کوهبنان	-	-	-	-	-	-	-	-	۱۶۷۹۹	۱/۴۸	۱۶۸۶۳	۱/۰۹	۱۶۶۴۸	۱
کهنوج	-	-	-	-	-	-	۹۱۳۰	۱/۳۰	۲۲۵۵۸	۱/۹۹	۴۴۱۹۸	۲/۸۷	۴۳۹۷۷	۲/۶
منوجان	-	-	-	-	-	-	-	-	۲۴۱۳	-/۲۱	۱۸۱۰۳	۱/۱	۱۹۵۷۰	۱/۲
انار	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	۱۷۶۴۴	۱
ارزویه	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	۷۵۵۵	-/۴
راور	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	۱۱۶۵۷	-/۷
ریگان	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	۹۶۶۴	-/۶
فاریاب	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	۶۰۲۵	-/۳
فهرج	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	۱۱۹۳۹	-/۷
نرماشیر	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	۸۲۱۶	-/۵
استان	۱۳۴۵۷۴	۱۰۰	۱۹۶۴۷۴	۱۰۰	۳۵۰۷۸۸	۱۰۰	۶۹۸۷۵۵	۱۰۰	۱۰۶۰۰۷۵	۱۰۰	۱۵۵۲۵۱۹	۱۰۰	۱۶۸۹۸۴۲	۱۰۰

مآخذ: سرشماری نفوس و مسکن سالهای ۹۰-۱۳۳۵

شکل شماره (۲) نقشه جمعیت شهرستان های استان کرمان به تفکیک سال ۸۵-۵۵

ماخذ: نگارندگان

نرخ رشد جمعیت استان کرمان :

نرخ رشد جمعیت استان طی سالهای ۱۳۹۰-۱۳۳۵ با نوساناتی همراه بوده است ، به جزء دهه ۴۵-۱۳۳۵ در بقیه دهه ها جمعیت رشد نسبتا بالایی داشته است. در سالهای ۵۵-۱۳۴۵ رشد جمعیت استان ۳/۶۵ درصد بود که رشد بالایی را نشان می دهد، اما در دهه ۶۵-۱۳۵۵ بالاترین درصد رشد را داشته است (رشد ۴ درصدی) در این دهه رشد جمعیت کشور نیز ۳/۹ درصد بود. در دوره ۷۵-۱۳۶۵ ، رشد جمعیت کاهش پیدا کرد و به ۲/۱۳ درصد رسید. کاهش رشد جمعیت در این دوره ناشی از کاهش درصد مولید و کنترل جمعیت بود، که پس از سال ۱۳۶۵ در کشور اتفاق افتاد و رشد جمعیت استان را با کاهش رشد مواجه کرد . در دهه ۸۵-۱۳۷۵ رشد جمعیت اگر چه در سطح پایینی باقی ماند، اما نسبت به دوره ۷۵-۱۳۶۵ رشد بالاتری را نشان می دهد (۲/۶۵ درصد در مقابل ۲/۱۳ درصد در دهه ۷۵-۱۳۶۵)، این افزایش به دلیل افزایش جمعیت در سن باروری است که در دهه های قبل، خصوصاً دهه ۶۵-۱۳۵۵ به وقوع پیوست. در سال ۱۳۹۰ نسبت به سال ۱۳۸۵ باز هم رشد جمعیت افزایش یافته و در این فاصله رشد جمعیت استان ۱/۹ درصد بود. در بین شهرستانهای استان رشد جمعیت وضعیت متفاوتی دارد بطوریکه جمعیت شهری رشد بالا و جمعیت روستایی رشد اندکی را نشان می دهد. در بسیاری موارد رشد

جمعیت روستایی دارای رشد منفی است که ناشی از افزایش مهاجرت از روستا به شهر می باشد.

پیش بینی جمعیت:

پیش بینی و یا برآوردی از جمعیت آینده برای هر کشور، ناحیه، شهر و یا روستا کار بسیار دشواری و در عین حال ظریفی می باشد (مهدوی، ۱۳۷۹، ۲۱۷). پیش بینی جمعیت برای سالهای آینده می تواند اطلاعات مهمی را درباره تعداد جمعیت، جمعیت فعال، بیکار، جمعیت شاغل، بار تکفل، باروری، زاد و ولد، مرگ و میر، امید زندگی، جمعیت مدرسه رو، پیش بینی امکانات آموزشی، بهداشتی و درمانی و ... بدست دهد و برنامه ریزان را در تنظیم برنامه های توسعه اقتصادی، اجتماعی فرهنگی، یاری رساند. در واقع با پیش بینی جمعیت می توان نیروی انسانی، تعداد نیروی آماده به کار و فعالیت را شناسایی و تعداد جمعیت مصرف کننده را نیز برآورد نمود و تعادلی بین نیروی کار (نیروی تولید کننده) و نیروی مصرف کننده برقرار نمود. در پیش بینی جمعیت، روند رشد گذشته مورد مطالعه قرار می گیرد و روند آینده را براساس روند رشد گذشته می توان تعیین نمود. اگر چه نمی توان بطور دقیق وضعیت آینده را ترسیم نمود، اما تا حدودی می توان برآوردی از آینده داشت و براساس آن عمل کرد. در پیش بینی جمعیت معمولاً فرضهای مختلفی برای رشد جمعیت در نظر گرفته می شود. (پیش بینی به روش ترکیبی) در این روش معمولاً جمعیت در سه سطح مورد پیش بینی قرار می گیرد ۱- رشد متوسط جمعیت ۲- رشد بالا ۳- رشد کمتر از حد متوسط (رشد پایین). که در جدول زیر، رشد و افزایش جمعیت براساس این سه سطح مورد پیش بینی واقع شده، و سپس تعداد جمعیت برای سال ۱۴۰۰ بر آورد گردیده. آنچه مسلم است رشد متوسط به واقعیت نزدیک تر می باشد. با این روند جمعیت استان در سال ۱۴۰۰ به بیش از ۳/۵ میلیون نفر خواهد رسید.

جدول شماره (۳) پیش بینی جمعیت ۲۰ سال آینده شهرستان های استان

شهرستان	جمعیت سال ۱۳۹۰	متوسط رشد دوره های گذشته	گزینه های رشد	درصد رشد جمعیت	پیش بینی ۱۴۰۰
استان کرمان	۲۹۳۸۹۸۸	۲/۴۱	بالا	۳/۵	۴۱۴۵۷۳۳
			متوسط	۲/۴۱	۳۷۲۹۲۵۰
			پایین	۱/۵	۳۴۱۰۸۱۶
شهرستان بافت	۷۵۹۴۰	۱/۸۳	بالا	۳	۱۰۲۰۵۷
			متوسط	۱/۸۳	۹۱۰۳۹
			پایین	۱	۸۳۸۵
بردسیر	۷۳۷۳۸	۱/۱۳	بالا	۲/۵	۹۴۳۹۱
			متوسط	۱/۱۳	۸۲۵۰۷
			پایین	۱	۸۱۴۵۳
بم	۱۹۵۶۰۲	۲/۴۵	بالا	۳/۵	۲۷۵۹۱۷
			متوسط	۲/۴۵	۲۴۹۱۷۰
			پایین	۱/۵	۲۲۷۰۰۵
جیرفت	۲۷۷۷۴۸	۲/۸۳	بالا	۳/۵	۳۹۱۷۹۱
			متوسط	۲/۸۳	۳۶۷۱۵۵
			پایین	۱/۵	۳۲۲۳۳۸
راور	۴۰۲۹۵	۰/۵	بالا	۱/۵	۴۶۷۶۴
			متوسط	۰/۵	۴۲۳۵۶
			پایین	۱	۴۴۵۱۱
رفسنجان	۲۸۷۹۲۱	۳/۲	بالا	۴	۴۲۶۱۹۳
			متوسط	۳/۲	۳۹۴۵۲۱
			پایین	۲/۲	۳۵۷۹۱۷
رودبار	۱۰۴۴۲۱	۵/۵	بالا	۶/۵	۱۹۶۰۱۳
			متوسط	۵/۵	۱۷۸۳۶۶
			پایین	۴/۵	۱۶۲۱۶۳
زرنند	۱۲۹۱۰۴	۱/۸۹	بالا	۲/۵	۱۶۵۲۶۴
			متوسط	۱/۸۹	۱۵۵۶۸۸
			پایین	۱	۱۴۲۶۱۱
سیرجان	۲۶۷۶۹۷	۲/۸۲	بالا	۳/۵	۳۷۷۶۱۳
			متوسط	۲/۸۲	۳۵۳۵۲۴
			پایین	۱/۵	۳۱۰۶۷۳
شهربابک	۹۰۴۹۵	۱/۹۵	بالا	۳	۱۲۱۶۱۸
			متوسط	۱/۹۵	۱۰۹۷۷۳
			پایین	۱/۵	۱۰۵۰۲۳
عنبرآباد	۸۵۹۴۲	۳/۵	بالا	۵	۱۳۹۹۹۰
			متوسط	۳/۵	۱۲۱۱۳۰
			پایین	۲	۱۰۴۷۶۳
قلعه گنج	۷۶۳۶۷	۴/۱	بالا	۵	۱۲۴۳۹۴
			متوسط	۴/۱	۱۱۴۱۳۳
			پایین	۳/۲	۱۰۴۶۴۱
کرمان	۷۲۲۴۸۴	۲/۱	بالا	۳/۵	۱۰۱۹۱۳۵
			متوسط	۲/۵	۹۲۵۷۴۳
			پایین	۱/۵	۸۳۸۶۷۲
کوهبنان	۲۱۷۲۱	۱	بالا	۲	۲۶۶۷۸
			متوسط	۱	۲۳۹۹۳
			پایین	۰/۵	۲۲۸۳۲
کهنوج	۸۶۲۹۰	۳/۵	بالا	۴/۵	۱۳۴۰۰۶

۱۲۱۷۲۱	۳/۵	متوسط			
۱۱۰۴۵۸	۲/۵	پایین			
۹۱۰۲۳	۳/۵	بالا			منوجان
۸۵۷۹۹	۲/۸۹	متوسط	۲/۸۹	۶۴۵۲۸	
۷۴۸۸۷	۱/۵	پایین			
۵۲۲۴۵	۴	بالا			انار
۴۸۳۶۳	۳/۲	متوسط	۳/۲	۳۵۲۹۵	
۴۳۸۷۶	۲/۲	پایین			
۵۶۴۱۲	۳	بالا			ارزوئیه
۵۰۳۲۲	۱/۸۳	متوسط	۱/۸۳	۴۱۹۷۶	
۴۶۳۶۸	۱	پایین			
۴۶۲۲۰	۳	بالا			رابر
۴۱۲۳۰	۱/۸۳	متوسط	۱/۸۳	۳۴۳۹۲	
۳۷۹۹۰	۱	پایین			
۹۳۵۷۲	۳/۵	بالا			ریگان
۸۴۵۰۱	۲/۴۵	متوسط	۲/۴۵	۶۶۳۳۵	
۷۶۹۸۴	۱/۵	پایین			
۴۸۵۴۹	۳/۵	بالا			فاریاب
۴۵۴۹۶	۲/۸۳	متوسط	۲/۸۳	۳۴۴۱۷	
۳۹۹۴۲	۱/۵	پایین			
۹۵۹۷۴	۳/۵	بالا			فهرج
۸۶۶۷۰	۲/۴۵	متوسط	۲/۴۵	۶۸۰۳۸	
۷۸۹۶۱	۱/۵	پایین			
۸۲۱۳۸	۳/۵	بالا			نرماشیر
۷۴۱۷۵	۲/۴۵	متوسط	۲/۴۵	۵۸۲۲۹	
۶۷۵۷۷	۱/۵	پایین			

ماخذ: نگارندگان (۱۳۹۳)

در جدول فوق جمعیت شهرستان های استان کرمان برای ۱۰ سال آینده پیش بینی گردیده است. مبنای جمعیت، جمعیت سال ۱۳۹۰ شهرستانها بوده است. و متوسط رشد جمعیت نیز متوسط رشد جمعیت ۵۰ ساله گذشته آن شهرستانها بوده است. و برخی از شهرستان ها که به دلیل تفکیک ، سابقه کمتری برای محاسبه متوسط رشد جمعیت داشته اند، متوسط رشد جمعیت آنها از زمان تفکیک در نظر گرفته شده است. گزینه های رشد جمعیت برای دهه های آینده با سه سطح بالا، متوسط و پایین در نظر گرفته شده است.

رشد متوسط: در واقع متوسط رشد دوره های گذشته است و به نظر واقع بینانه می آید و ۸۰ درصد امکان تحقق آن وجود دارد.

رشد بالا: در موارد استثنایی اتفاق می افتد که نسبت به رشد متوسط حدود یک درصد بیشتر در نظر گرفته شده است و به دلایل خاص و در مواردی ممکن است رشد جمعیت بیش از حد متوسط رشد نماید. بنابراین امکان وقوع آن کم است.

رشد کم: این اندازه رشد حدود یک درصد کمتر از رشد متوسط در نظر گرفته شده است و در موارد کمی امکان دارد اتفاق بیفتد. بنابراین جمعیت در دهه های آینده بین حداقل و حداکثر خواهد بود. در برنامه ریزیها باید حد متوسط رشد را در نظر گرفت و در مواردی نیز امکان

حداقل و یا حداکثر نیز وجود دارد. در سال ۱۴۰۰ جمعیت استان کرمان با رشد ۲/۴۱ درصد به ۳۷۲۹۲۵۰ نفر خواهد رسید چنانچه رشد جمعیت افزایش یابد که احتمال آن کم است. در سال ۱۴۰۰ به ۴۱۴۵۷۳۳ نفر خواهد رسید که حدود یک و نیم برابر جمعیت فعلی است. اما چنانچه با گزینه سوم یعنی با رشد پایین، رشد نماید جمعیت در سال ۱۴۰۰ به ۳۴۱۰۸۱۶ نفر می رسد. بنابراین جمعیت استان در ۱۴۰۰ کمتر از ۳۴۱۰۸۱۶ نفر و بیشتر از ۴۱۴۵۷۳۳ نفر نخواهد بود.

نتیجه گیری:

- سهم شهرستان های استان از جمعیت شهری استان از حداقل ۰/۳ درصد تا ۳۶/۸ درصد در نوسان بوده که حداقل مربوط به شهرستان فاریاب و حداکثر مربوط به شهرستان کرمان است.
- شهرستان های استان رشد جمعیتی برابری نداشته اند، برخی شهرستان ها رشد کمتری دارند مانند شهرستانهای شمالی استان و برخی دیگر مانند شهرستان های جنوبی استان رشد بالاتری دارند.
- بالاترین نرخ رشد جمعیتی استان مربوط به سال ۱۳۶۵ بوده که ۴ درصد می باشد. قبل از سال ۱۳۶۵ رشد جمعیت کمتر و پس از سال ۱۳۶۵ نیز رشد کمتری را نشان می دهد.
- بالاترین نسبت شهرنشینی در بین شهرستان های استان مربوط به شهرستان کرمان است که ۸۸/۴۷ درصد و کمترین نسبت شهرنشینی را شهرستان رودبار با ۱۰/۴ درصد دارد.
- پیش بینی جمعیت استان نشان می دهد استان کرمان در سال ۱۴۰۰ حداقل ۳۴۱۰۸۱۶ نفر و حداکثر ۴۱۴۵۷۳۳ نفر خواهد داشت و به طور متوسط در سال ۱۴۰۰ جمعیتی برابر با ۳۷۲۹۲۵۰ نفر خواهد داشت. لذا برنامه ریزان باید این چشم انداز جمعیتی را مد نظر داشته باشند و برنامه ریزی ها براساس آن صورت پذیرد.

منابع:

۱. آشفته تهرانی، امیر(۱۳۸۱)، جمعیت شناسی و تحلیل جستار های جمعیتی، تهران: انتشارات گسترده
۲. استانداری کرمان، سالنامه آماری استان کرمان، ۱۳۸۹
۳. استانداری کرمان، طرح آمایش استان کرمان مرحله اول، جلد ۱ سال ۱۳۸۹
۴. جمعه پور، محمود(۱۳۸۵)، مقدمه ای بر برنامه ریزی توسعه روستایی دیدگاه ها و روش ها، انتشارات سمت.
۵. زنجانی، حبیب الله(۱۳۷۱)، جمعیت وتوسعه، تهران مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران.
۶. زیاری کرامت الله(۱۳۸۲)، اصول و روشهای برنامه ریزی منطقه ای، دانشگاه یزد.
۷. شکویی، حسین، (۱۳۷۷)، دیدگاه های نو در جغرافیای شهری جلد اول چاپ سوم تهران: انتشارات سمت
۸. فرید، بدالله(۱۳۷۳)، جغرافیا و شهر سازی - انتشارات دانشگاه تبریز، چاپ سوم
۹. مرکز آمار ایران، سرشماری نفوس و مسکن ۱۳۳۵، شهرستانهای استان کرمان
۱۰. مرکز آمار ایران، سرشماری نفوس و مسکن ۱۳۴۵، شهرستانهای استان کرمان
۱۱. مرکز آمار ایران، سرشماری نفوس و مسکن ۱۳۵۵، شهرستانهای استان کرمان
۱۲. مرکز آمار ایران، سرشماری نفوس و مسکن ۱۳۶۵، شهرستانهای استان کرمان
۱۳. مرکز آمار ایران، سرشماری نفوس و مسکن ۱۳۷۵، شهرستانهای استان کرمان
۱۴. مرکز آمار ایران، سرشماری نفوس و مسکن ۱۳۸۵، شهرستانهای استان کرمان
۱۵. معاونت برنامه ریزی استانداری کرمان، مطالعات اقتصادی، اجتماعی، ۱۳۸۹
۱۶. معاونت برنامه ریزی استانداری کرمان، سالنامه آماری استان کرمان، ۱۳۸۹
۱۷. مهدوی مسعود(۱۳۷۷)، اصول و مبانی جغرافیای جمعیت، انتشارات قومس، تهران.

۱۸. Carter, Harold (1981). The study of Urban Geography. Third edition: Newyork :

Edward Arnold.

۱۹. Pumain, Denise, 2003, Scaling laws and urban systems

20. www.Amar-kr.ir